

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

verslag

A. van Leeuwenhoeklaan 9
3721 MA Bilthoven
Postbus 1
3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

KvK Utrecht 30276683

T 030 5.1.2e
5.1.2e@rivm.nl

Datum
29 oktober 2020

Bespreking

16e bijeenkomst Taskforce DOBC + Gedragswetenschappen

Vergaderdatum en -tijd

29 oktober 2020 12:30 – 14:00 uur

Vergaderplaats

Vanuit eigen werkplek via GoToMeeting

Aanwezig

5.1.2e, 5.1.2e, 5.1.2e, 5.1.2e,
5.1.2e, 5.1.2e, 5.1.2e, 5.1.2e,
5.1.2e, 5.1.2e, 5.1.2e, 5.1.2e,
5.1.2e, 5.1.2e, 5.1.2e, 5.1.2e,
5.1.2e, 5.1.2e, 5.1.2e, 5.1.2e,
5.1.2e, 5.1.2e, (voor agendapunt 3), 5.1.2e,
5.1.2e (voor agendapunt 3)

Afwezig

Verstuurd naar (indien
definitief)

5.1.2e, 5.1.2e, 5.1.2e, 5.1.2e,
5.1.2e en 5.1.2e, RDO VWS
5.1.2e, Evaluatieteam Coronamelder
5.1.2e (UT) en 5.1.2e (OU)

1. A) Coronamelder: beoogde analyses Lifelines

Er worden diverse kwantitatieve onderzoeken uitgevoerd rondom de Coronamelder. Hieronder een overzicht van de vier vragenlijststromen binnen deze kwantitatieve onderzoeken.

- RIVM-gedragsonderzoek: er lopen gedragsvragen over de Coronamelder mee in het gedragsonderzoek van het RIVM.
- Lifelines: het Lifelines-onderzoek is een groot algemeen gezondheidsonderzoek dat al 15 jaar loopt. Respondenten beantwoorden in dit onderzoek vragen over hun algehele gezondheid. In dit onderzoek loopt sinds kort een aantal vragen mee over de Coronamelder. Het voordeel om vragen aan het Lifelines-onderzoek toe te voegen, is dat er een diversiteit aan analyses kan worden gemaakt op achtergrondgegevens van de respondenten. Deze worden in dit onderzoek namelijk al standaard uitgevraagd, bijvoorbeeld leeftijd, regio, opleiding, beroep, wat voor type telefoon men heeft, etc.
- LISS-panel: dit betreft een longitudinaal onderzoek, waarin vragen over de Coronamelder meelopen. De eerste meting is net afgerond en de data worden nu geanalyseerd. In totaal worden er vier metingen uitgevoerd, waarvan de laatste in maart 2021 zal zijn.
- Panelclix: bij Panelclix wordt een vragenlijst uitgezet met als doelgroep pre- of asymptomaten die een melding van de

Coronamelder hebben gehad. Deze mensen worden namelijk niet bereikt in de bovenstaande drie onderzoeken (mede omdat het pre- en asymptomatisch testen op dit moment niet wordt toegestaan en deze mensen dus niet in beeld komen bij de GGD).

Datum
29 oktober 2020

Naast bovenstaande kwantitatieve onderzoeken wordt er ook kwalitatief onderzoek rondom de Coronamelder uitgevoerd. Dit onderzoek wordt in agendapunt 2 toegelicht.

Lifelines

Bijlage 1 geeft inzicht in de vragen die aan het Lifelines-onderzoek zijn toegevoegd. De eerste meting van dit onderzoek is inmiddels uitgevoerd en de resultaten worden vandaag of morgen verwacht. De tweede meting zal half november plaatsvinden.

Een van de punten waar op geanalyseerd gaat worden, is de groep mensen die in het onderzoek aangeeft neutraal te staan ten opzichte van de Coronamelder. Hoe zit deze groep in elkaar? Op welke manier benader je deze groep en in hoeverre is het zinvol om deze groep over te halen de Coronamelder te gaan gebruiken?

Reacties en vragen Taskforces DOBC + Gedragwetenschappen

- De vraag rees in hoeverre er in het Lifelines-onderzoek analyses kunnen worden gemaakt op de effecten van de afgelopen ICT-storingen in CoronIT en HPzone op het vertrouwen in de app. Is het bijvoorbeeld mogelijk om de resultaten in een tijdlijn af te zetten tegen dit soort dagelijkse 'events'? **5.1.2e** geeft aan dat het niet zeker is of de data gekoppeld kan worden aan dergelijke 'events'. Er moet daarvoor o.a. gekeken worden naar het aantal respondenten dat rond deze tijd de vragenlijst heeft ingevuld en of er dat voldoende zijn om significante uitspraken te doen. Wellicht kan er in de kwalitatieve onderzoeken gekeken worden naar impact van de ICT-storingen (gezien de kwalitatieve en niet kwantitatieve aard van het onderzoek zal er echter geen systematische tijdlijn met impact op ICT-incidenten kunnen worden opgeleverd).
- De plek van de vraag 'de Coronamelder is een app die gebruikt kan worden op een smartphone. Bent u al in het bezit van een smartphone?' wordt bediscussieerd. Deze vraag staat in het overzicht van bijlage 1 op de laatste plek, maar het zou logischer zijn deze vraag als eerste te stellen. Reactie van **5.1.2e** is dat de set aan vragen zijn voorgelegd aan het Lifelines-projectteam met de vraag het in te passen op de plekken waar ze het beste passen. Het kan dus goed zijn dat deze vraag al naar voren is gehaald.

1. B) Coronamelder: update cijfers

De laatste stand van zaken rondom de cijfers van de Coronamelder zijn gedeeld. Er wordt benadrukt dat deze informatie nog vertrouwelijk is, totdat dit landelijk gepubliceerd wordt.

- Aantal downloads: circa 3,7 miljoen.

- Aantal gedeelde codes via Coronamelder portaal: circa 18.000 (vooral GGD-regio's Utrecht, Amsterdam en Rotterdam Rijnmond).
- Aantal helpdeskgesprekken: circa 7.000.
- Uit de cijfers van het RIVM-gedragsonderzoek (verzameld voor de officiële lancering van de Coronamelder) blijkt dat de groep mensen die neutraal tegenover de Coronamelder staat groter is geworden. Zowel de groep die positief staat als de groep die negatief staat is iets kleiner geworden.

Datum
29 oktober 2020

Reacties en vragen Taskforces DOBC + Gedragwetenschappen

- Nuancering vanuit de TF DOBC: op dit moment verschilt de groep mensen die door de Coronamelder gewaarschuwd wordt soms nog met de groep mensen die door het reguliere BCO gewaarschuwd wordt (dit heeft te maken met de beperkte BCO-capaciteit). Coronamelder heeft juist nu een hoge meerwaarde. Zodra de BCO-capaciteit verder vergroot is, zal dit veranderen.
- Vanaf gisteren is er een nieuwe versie van de Osirisvragenlijst gelanceerd. Daarin wordt nu duidelijker gevraagd via welke weg iemand een waarschuwing heeft gekregen (via de Coronamelder, de index zelf of de GGD). De resultaten van deze vraag zullen vanaf nu zichtbaar worden in het evaluatieonderzoek en de gegevens verder verkrijgen.

2. Coronamelder: kwalitatief onderzoek

Waar het kwantitatieve onderzoek zich vooral inzet op de gebruiksgegevens van de Coronamelder, richt het kwalitatieve onderzoek zich vooral op de personen die de Coronamelder al dan niet gebruiken. De volgende drie doelgroepen worden in het kwalitatieve onderzoek benaderd (in totaal worden er 50 mensen ondervraagd):

- Personen die moeilijk te bereiken zijn in de reguliere onderzoeken (laaggeletterden, digibeten, etc.)
- Huisartsen
- BCO-medewerkers

Het voordeel van kwalitatief onderzoek is dat de motivering en beweegredenen van mensen beter te achterhalen zijn. Daarnaast kunnen mensen die niet bij de kwantitatieve studies naar boven komen met kwalitatief onderzoek worden bereikt. De resultaten van het kwalitatieve onderzoek zullen worden gebruikt om de communicatie richting bovenstaande drie doelgroepen verder te verbeteren.

Om van elke doelgroep een representatieve steekproef te krijgen, wordt er in de werving gebruik gemaakt van Panelclix en verschillende instanties zoals Pharos, scholen, buurthuizen, etc.

Het kwalitatieve onderzoek wordt op dit moment opgezet en de eerste resultaten worden 3 maanden na de start van het onderzoek verwacht. Er zal gekeken worden in hoeverre de resultaten van het kwalitatieve onderzoek geënt kunnen worden met de resultaten van het kwantitatieve onderzoek via Panelclix.

Reacties en vragen Taskforces DOBC + Gedragwetenschappen

Datum
29 oktober 2020

- Er wordt gevraagd of er ook verdiepend onderzoek plaatsvindt onder niet-gebruikers van de Coronamelder. **5.1.2e** geeft aan dat deze groep op dit moment niet in het kwalitatieve onderzoek betrokken zal worden. Er moet gekeken worden wat er in de tijd kan en wat VWS wil. Maar voor nu wordt er vooral gefocust op de moeilijk te bereiken doelgroep omdat uit de praktijktest bleek dat deze mensen moeite hebben om de app te gebruiken (en soms zelfs aan het werk gaan als ze positief getest zijn). Daarnaast is het goed (en uniek) dat de huisartsen en BCO-medewerkers ook in het kwalitatieve onderzoek betrokken worden.
- De vraag rees wat er gebeurt als er straks steeds meer mensen zijn die commerciële testen gebruiken. Deze commerciële testen worden immers niet allemaal teruggekoppeld aan de GGD en gebruikers van de Coronamelder krijgen dan geen code van de GGD om notificaties vanuit de Coronamelder te gaan uitzenden. Het ligt er in dit geval aan of mensen die positief getest zijn middels een commerciële test zelf de GGD gaan bellen. Als ze dit doen is het protocol als volgt: indien het een gevalideerde commerciële test betreft, zal de GGD deze uitslag gebruiken en invoeren; indien het een niet-gevalideerde commerciële test is, geeft de GGD aan dat deze mensen met voorrang nogmaals getest kunnen worden middels een gevalideerde test. Het wordt lastig als mensen die positief getest zijn middels een commerciële thuistest niet de GGD bellen, want dan komen deze mensen niet in beeld. Er wordt op dit moment gekeken in hoeverre positieve uitslagen uit commerciële testen standaard aan de GGD teruggekoppeld kunnen worden. Gisteren is er hier door **5.1.2e** vanuit GGD Hollands Midden al een opzet voor verstuurd aan de 24 DPG's. Daarnaast wordt er gewerkt aan een landelijke portal waarin gegevens van reguliere en commerciële testen kunnen worden samengevoegd. De taskforces DOBC en Gedragwetenschappen adviseren om aan de voorkant van deze portal een vraag toe te voegen over of men de Coronamelder gebruikt.
- In het ontwikkeltraject van de Coronamelder heeft het Bouwteam heel veel soortgelijk kwalitatief onderzoek uitgevoerd (o.a. **5.1.2e**). Men vraagt zich af of deze resultaten meegenomen zijn in het opzetten van deze kwalitatieve studie? **5.1.2e** en **5.1.2e** reageren dat de resultaten van de eerdere telefonische kwalitatieve onderzoeken bekend zijn, maar dat de resultaten van de kwalitatieve praktijkonderzoeken (meelopen met BCO'er, de wijken ingaan, etc.) nog niet allemaal zijn meegenomen. Op advies van de taskforces DOBC + Gedragwetenschappen zullen ze het Bouwteam gaan betrekken bij de opzet van het huidige kwalitatieve onderzoek (ook om resultaten en mogelijke implicaties voor de Coronamelderapp te bespreken) .
- Er is afgesproken om de eerste doelgroep van het kwalitatieve onderzoek te benoemen als 'moeilijk te bereiken doelgroep' en niet meer met de term 'kwetsbare doelgroep' zoals die tot nu toe werd gebruikt. Kwetsbare doelgroep suggereert namelijk dat men kwetsbaar is door ziekte en dat is niet de doelgroep die in dit kwalitatieve onderzoek bedoeld wordt.

- Er is afgesproken dat input vanuit de taskforces DOBC en Gedragswetenschappen op het kwalitatieve onderzoek direct naar 5.1.2e en 5.1.2e gestuurd kunnen worden.

Datum
29 oktober 2020

3. Oplossing 2: kwantitatief onderzoek tijdens de praktijktest

Het RIVM gaat in samenwerking met GGD GHOR en VWS kwantitatief onderzoek doen rondom Oplossing 2. Het onderzoek richt zich op dit moment op de MVP-versie (minimal viable product), waarin de gebruiker contacten nog niet zelf kan waarschuwen, maar waarin dit nog door de GGD gedaan wordt.

5.1.2e (RIVM) licht het kwantitatieve onderzoek van Oplossing 2 toe. Het doel van het kwantitatieve onderzoek is om de impact op de GGD te onderzoeken, en verbeterpunten te vinden in de huidige MVP-versie van Oplossing 2 die kunnen worden gebruikt voor de doorontwikkeling.

Bij gebruik van de app zal worden gekeken naar in hoeverre de app gebruikt wordt, wie de app gebruikt en wat er mis gaat / beter kan gaan. De meerwaarde van Oplossing 2 t.o.v. het telefonische-BCO wordt op een aantal punten geëvalueerd, zoals:

- **Adoptie.** Hierbij wordt de vergelijking gemaakt tussen een index via de digitale route en een index via de reguliere route. Hoeveel indexen worden er geïncludeerd door beide BCO-vormen?
- **Omvang.** Hierbij wordt het aantal voltooide contacten geïncinventariseerd en het aantal contacten dat geïnformeerd wordt. Hier gaat het over de omvang van het aantal contacten dat geïncinventariseerd en geïnformeerd wordt in het digitale versus het reguliere BCO. Het zelf informeren van contacten wordt pas in de volgende versie van Oplossing 2 doorgevoerd.
- **Tijdigheid.** Hierbij wordt gekeken naar het tijdspad tussen eerste ziektedag, positieve testuitslag, BCO-gesprek, voltooide contactinventarisatie en het informeren van alle contacten.
- **Volledigheid gegevens.** Hierbij wordt gekeken naar het percentage contacten dat bereikbaar is voor de GGD (per type contact moet minimaal telefoonnummer en e-mailadres bekend zijn).

De voorlopige planning van dit kwantitatieve onderzoek is als volgt:

- 30 oktober – half november: gebruikstesten GGD West-Brabant
- Half november – half december: praktijktest en start kwantitatieve evaluatie GGD West-Brabant, Zuid-Limburg, Rotterdam Rijnmond, Gooi en Vechtstreek en Twente.
- Half december: release tweede versie
- Vanaf half december: opschalen GGD'en

Reacties en vragen Taskforces DOBC + Gedragwetenschappen

Datum

29 oktober 2020

- In hoeverre wordt er ook naar de kwaliteit van de data gekeken (is een type 3-contact wel een type 3-contact)? 5.1.2e geeft aan dat dit lastig te vergelijken is. In de praktijk kan je geen vergelijkend onderzoek uitvoeren bij dezelfde persoon. Er wordt wel gekeken of mensen alles volledig invullen, maar het is lastig in te schatten of 1,5 meter ook echt binnen 1,5 meter is.
- Er wordt gevraagd of er gekeken wordt naar verschillen binnen regio's en urbanisatiegraad. Ook dit is minder snel gedaan dan het lijkt. De urbanisatiegraad wordt namelijk niet geregistreerd binnen de app; dit zou dan via HPZone moeten. Er wordt wel gekeken of er gegevens gekoppeld kunnen worden. Regio wordt wel bij de GGD geregistreerd, maar niet in de app. Kortom, analyse van sociaal-demografische gegevens kan alleen als er een koppeling gemaakt wordt met HPzone en CoronIT. Er wordt uitgezocht of dit kan en mag, het zou namelijk wel van toegevoegde waarde zijn voor de analyses.
- Stel dat de testuitslag negatief is en een index heeft de app van Oplossing 2 wel al gevuld met contacten, kan een index de gegevens dan deactiveren? Dit moet nagevraagd worden bij het Bouwteam. Een dergelijke optie wordt waarschijnlijk wel ingebouwd.
- De taskforces DOBC + Gedragwetenschappen benadrukken nogmaals dat er zo vroeg mogelijk in het proces al het advies moet worden gegeven de app te downloaden. Bijvoorbeeld bij het inzien van de testuitslag op de webportal van coronatest.nl.
- Er is gesproken over kwaliteit van de ingevulde e-mailadressen en telefoonnummers. Op dit moment wordt waarschijnlijk alleen de standaard check ingezet of een ingevuld e-mailadres ook echt een e-mailadres is (staat er een @ in en eindigt het met een punt en dan een landcode) en of een telefoonnummer uit 10 cijfers bestaat. Typfouten worden er hiermee echter niet uitgehaald. De taskforces adviseren daarom om hier een extra kwaliteitscheck op in te bouwen.
- Het wordt aangeraden om bij het onderzoeksonderdeel 'detectie' ook te kijken naar de fase vóór het moment dat een index een test aanvraagt. Het is de vraag of je, als je notificatie krijgt, gaat wachten op een telefoontje van de GGD of dat je bij klachten zelf al een afspraak gaat maken om te testen en contacten gaat inventariseren. De praktijk zal zijn dat een deel van de mensen al standaard bijhouden wie ze gezien hebben en een deel van de mensen dit pas doet als de GGD belt. Het is nuttig om dit gegeven mee te nemen in het onderzoek.
- Er wordt gevraagd of er met deze kwantitatieve analyses ook andere technologische zaken naar voren kunnen komen die het BCO van de GGD kunnen ondersteunen. 5.1.2e geeft aan dat dit binnen het kwantitatieve onderzoek niet het geval is, maar er zal ook nog een mixed-methods studie worden uitgevoerd onder GGD-medewerkers door 5.1.2e. Hierin wordt op een hoger abstractieniveau gekeken naar het BCO-proces, de knel- en verbeterpunten, en mogelijke digitale oplossingen.

4. W.v.t.t.k.

- Er wordt nagegaan of er spoorboekjes zijn per onderdeel van Oplossing 2 die gevolgd worden, zodat de taskforces specifiek kunnen worden ingezet als er bepaalde ontwikkelingen en punten zijn waarop geadviseerd moet worden.
- Morgenmiddag, vrijdag 30 oktober, wordt er vanuit VWS een webinar georganiseerd over Oplossing 2. 5.1.2a heeft hier eerder al de uitnodiging voor verstuurd en geeft aan dat men zich per mail moet aanmelden als men het webinar wil volgen, zodat de inloggegevens kunnen worden toegestuurd.
- Er wordt gevraagd of er al een statusupdate is van de compatibiliteit tussen de verschillende Europese apps. Er zijn wel vorderingen en er zal worden nagevraagd of iemand van VWS hier binnenkort een update over kan geven.
- Ook wordt er gevraagd in hoeverre de Coronamelder en Oplossing 2 aan elkaar gekoppeld kunnen worden. Omdat de Coronamelder gebaseerd is op anonimiteit is dit lastig. Als er koppelingen worden aangebracht zal dit altijd eerst getoetst moeten worden op de privacyaspecten. Voor nu is er gekozen om eerst de app te ontwikkelen en te gaan gebruiken en daarna pas te kijken of het mogelijk is een koppeling te maken.

Datum

29 oktober 2020